

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW	11
WSTĘP	13

Rozdział I

Jednostronność versus dialog

Historyczne aspekty normowania stosunków państwa polskiego

do związków wyznaniowych w XX w.	19
1.1. Zagadnienia ogólne	19
1.2. Okres II Rzeczypospolitej - synteza zagadnienia.....	21
1.3. Okres Polski Ludowej	26
1.4. Okres III Rzeczypospolitej - przed uchwaleniem i wejściem w życie Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.	51
1.5. Kwestia wpływu konkordatu z 28 lipca 1993 r. na metodę układową przy tworzeniu ustaw wyznaniowych	66

Rozdział II

Geneza art. 25 ust. 5 Konstytucji RP

w świetle prac ustrojotwórczych lat 1989-1997	87
2.1. Ogólne tło procesu ustrojotwórczego lat 1989-1997	87
2.2. Prace nad kształtem obecnego art. 25 ust. 5 Konstytucji RP w Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego w latach 1994-1997	96
2.3. Propozycje zmian w Konstytucji RP	112

Rozdział III

Kontekstualizacja układowych metod regulacji statusu

prawnego związków wyznaniowych w wybranych państwach	117
3.1. Uwagi wprowadzające	117
3.2. Kontekstualizacja układowości w wybranych państwach.....	120
3.2.1. Bezpośrednie odniesienia układowe w konstytucji federalnej i w niektórych konstytucjach krajów związkowych.....	120
3.2.1.1. Republika Federalna Niemiec	120
3.2.2. Bezpośrednie odniesienia układowe w konstytucjach	136
3.2.2.1. Albania	136
3.2.2.2. Gruzja	137
3.2.2.3. Litwa.....	140
3.2.2.4. Luksemburg.....	141
3.2.2.5. Włochy	142
3.2.3. Ogólna podstawa konstytucyjna wynikająca ze sformułowań o obustronnej współpracy.....	144
3.2.3.1. Brazylia	144

3.2.3.2. Hiszpania.....	145
3.2.3.3. Peru.....	150
3.2.3.4. Węgry.....	150
3.2.4. Odniesienia do formuły układowej w ustawach o statusie związków wyznaniowych przy ich braku w konstytucjach	156
3.2.4.1. Chorwacja.....	156
3.2.4.2. Estonia.....	157
3.2.4.3. Kolumbia.....	158
3.2.4.4. Łotwa.....	159
3.2.4.5. Mołdawia.....	160
3.2.4.6. Portugalia	162
3.2.4.7. Rumunia	164
3.2.4.8. Słowacja	164
3.2.4.9. Ukraina	168
3.2.5. Metoda układowa w praktyce rządów, bez konstytucyjnej i ustawowej podstawy prawnej	169
3.2.5.1. Białoruś	169
3.2.5.2. Izrael.....	171
3.2.5.3. Republika Czeska.....	171
3.2.5.4. Rosja.....	173
3.2.5.5. Słowenia.....	175
3.3. Wnioski	175

Rozdział IV

Charakter regulacji prawno-wyznaniowej art. 25 ust. 5 Konstytucji RP.....	177
4.1. Umowy społeczne i polityczne w rozwoju dziejowym Polski - ujęcie syntetyczne	177
4.2. Umowy społeczne i polityczne za granicą - rys ogólny.....	182
4.3. Propozycja ujęcia istoty umowy rządowo-wyznaniowej	185
4.3.1. Podstawa prawna.....	185
4.3.2. Charakter prawny	187
4.3.3. Rokowania nad zawarciem umowy.....	208
4.3.4. Podmioty umowy	212
4.3.4. Przedmiot umowy	219
4.3.6. Zakres terytorialny i temporalny umowy	223
4.3.7. Możliwość zastosowania klauzuli rebus sic stantibus.....	224
4.3.8. Sankcje	225
4.3.9. Publikacja umowy	225
4.3.10. Interpretowanie ustawy przez pryzmat zapisów umowy	226
4.3.11. Miejsce umowy w systemie źródeł prawa.....	227
4.3.12. Nazewnictwo umów	231
4.3.13. Omówienie projektów umów z 1999 r.	231
4.4. Unormowanie art. 25 ust. 5 Konstytucji RP a umowy zawierane z Kościołem katolickim.....	233

4.4.1. Istniejące umowy między państwem a Konferencją Episkopatu Polski i innymi reprezentantami Kościoła katolickiego w RP	233
4.4.2. Postulat zawarcia umowy przed likwidacją Komisji Majątkowej	242
4.5. Porozumienia innych związków wyznaniowych z organami władzy publicznej	249
4.6. Istota ustawy wyznaniowej	252
4.6.1. Zagadnienia ogólne	252
4.6.2. Relacje między legislatywą a egzekutywą w kontekście ustawy wyznaniowej - uwagi generalne	260
4.7. Zasada bilateralności w art. 25 ust. 5 konstytucji	271
4.8. Funkcje regulacji art. 25 ust. 5 konstytucji	275
4.9. Poglądy doktryny na charakter uregulowań art. 25 ust. 5	277
4.10. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w odniesieniu do art. 25 ust. 5	289
4.11. Nowy typ relacji na podstawie art. 25 ust. 5 - propozycje terminologiczne	291
4.12. Ku zmianie art. 25 ust. 5 konstytucji?	293

Rozdział V

Okoliczności i skutki braku implementacji

art. 25 ust. 5 Konstytucji RP	295
5.1. Związek art. 25 ust. 5 z art. 25 ust. 1 Konstytucji RP	295
5.1.1. Obszar dyskryminacji wyznań nierzymskokatolickich	305
5.1.2. Ustawa implementująca dyrektywy Wspólnot Europejskich w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji	317
5.2. Prace Zespołu Prawnego Polskiej Rady Ekumenicznej (kwiecień-lipiec 2002 r.)	319
5.3. Zagadnienie realizacji art. 25 ust. 5 w trakcie prac nad nowelizacją Ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania w 2004 r.	329
5.4. Wnioski Kościołów i innych związków wyznaniowych w sprawie realizacji art. 25 ust. 5	333
5.5. Porozumienie Kościoła katolickiego (obrzędki bizantyjsko-ukraińskiego), Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego i ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych z 16 grudnia 2008 r. a art. 25 ust. 5 konstytucji	346
5.6. Ustawa o finansowaniu Prawosławnego Seminarium Duchownego w Warszawie z budżetu państwa - czy pierwsza realizacja art. 25 ust. 5 konstytucji?	348
5.7. Postulowany zakres przedmiotowy nowych oraz nowelizujących ustaw na gruncie art. 25 ust. 5	353
5.8. Kwestia odpowiedzialności za brak realizacji art. 25 ust. 5 konstytucji	369
5.8.1. Odpowiedzialność polityczna w ramach	

funkcji kontrolnej parlamentu	369
5.8.2. Odpowiedzialność prawna (konstytucyjna)	373
5.8.3. Droga sądowa oraz szanse postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.....	378
5.9. Inne przykłady presji na realizowanie art. 25 ust. 5 konstytucji	383
5.9.1. Poziom wewnątrzpaństwowy	383
5.9.2. Aspekty ponadkrajowych dążeń.....	384
do realizacji sformułowania konstytucyjnego	384
5.10. Kwestia bezpośredniej stosowalności art. 25 ust. 5 konstytucji i postulat nowelizacji ustawy o gwarancjach wolności i wyznania dla jego realizacji	391

Rozdział VI

Rządowy i parlamentarny etap implementacji

art. 25 ust. 5 Konstytucji RP	407
6.1. Rządowy etap prac legislacyjnych - wprowadzenie do zagadnienia	407
6.2. Zadania legislacyjne Rady Ministrów	410
6.3. Zadania legislacyjne ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych	416
6.3.1. Przykładowy schemat rządowego etapu legislacyjnego w sprawach wyznaniowych.....	421
6.4. Postępowanie ustawodawcze w parlamencie	424
6.4.1. Sejm wobec projektu ustawy wynikającej z art. 25 ust. 5 konstytucji	424
6.4.2. Senat wobec ustawy uchwalonej przez Sejm wynikającej z art. 25 ust. 5 konstytucji	438
6.4.3. Przykładowy schemat parlamentarnego postępowania legislacyjnego w kontekście projektów ustaw wyznaniowych	440

Rozdział VII

Argumenty „za” oraz „przeciw” metodzie regulacji określonej

w art. 25 ust. 5 Konstytucji RP	443
7.1. Zasadność utrzymania dotychczasowego rozwiązania	443
7.2. Krytyka przyjętej metody.....	449
7.3. Podsumowanie	460

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW	469
WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH	495
WYKAZ PUBLIKACJI KSIĄŻKOWYCH I ARTYKUŁÓW NAUKOWYCH.....	499
WYKAZ PUBLIKACJI PRASOWYCH	539
WYKAZ DOKUMENTÓW	545
WYKAZ STRON INTERNETOWYCH	559